השג יד פרק רביעי ערכין יט.

מסורת הש"ס

א) [ל"ל אמדינן], ב) [הוספת רפ"ג], ג) כ"כ סד. קלח: [ניר ז:], ד) [ל"ל לפני ד"ה כמסקנא], ה) [כ"כ סד.], ו) שייך לדף הקודם, ז) [וכ"כ תוס' מולין קו: ד"ה אמר רב ותוס' נדה ל: ד"ה אני ותוס' שנת לב. ד"ה בתרפקו ותוס' מנחות ט. ד"ה קיטורת], ח) ל"ל מכרעין, ט) [הכא פי' הכי ל"ק].

לעזי רש"י

אישליל"א. בית-שחי.

מוסף רש"י

שייך לעמוד הקודם

שנה האמורה בקדשים. היכא דכתיב כגם כן שנתו (נדה מז:), מעת לעת. מיום ליום, ולא אמרינן למנין שלם שתכלה שנתו ערב ר"ה (שם). שתי שנים שבשדרה אחרונה. המוכר שדה אחוזה למכירי תיבו מותר לגאולה בפחות מעטי שנים, שיתכלה ליקח שתי שנים כדכתיב (ויקרא כה) ומחשב אחי מכותיו ימכר לך, ומכלן ואילך אם כח לגאול גואל ומחשב לי פירות של שתי שנים לפי חשבון הדמים שמכרה לו לפי רגע הכפתים עד היובל, שכליקה שדה מחבירו יודע שיחזירנו לו בייבל, ואם היו עד היובל שפר שנים ומכרה לו בשבירה ליעדין נתלת קונה פירות של כל שנה בלינמלא (נדה שם). שני תבואות. מיעטו שני שנים, וכתיב מכותות ומשמע כל מכותות של שתי שנים, להבית מכותות שליטת, ושלש מכותות לא משכחת לה בשתי שנים אלא מעת לעת, כגון מכרה לו בחלוז ואילו מכותה עד שיחזור ויקלוד קודם לחלוז הבא, הרי שתי מכותות בשנה אחת, ועוד יאכל מכותה הבאית אם היא שנה הבאיתה לפי מנין הפולס (נדה מח:). ובשבירות נמי יעבור. כגון נמכר בשמן וכשיגיע תשרי של שנתית עברו שם למנין שלם ויהוא שנתו עד ניסן (שם). לערבין. דהיינו דמתיר מנן שנים שנה ומעלה פשיטא לן דשנת שנים לאמתה, דהא ומעלה מתיר, אבל בן חמש שנים ולא כתיב אלא מנן חמש שנים ועד בן עשרים שנה, ולא כתיב מנן חמש שנים ומעלה, אי לא לאמתיעינן הכא מעת לעת הוא תמיעת שנת חמש לאמעלה, להכי אמתיעינן הכא דבעינן ה' שנים מלאים בכלל ערב הלחמים שהוא מועט (שם). לפרקין דיוצא דופן. להיכא דלא מנן חיים אחר כגון בן עשרים וחמ שנים (שם). מ"מ לא אמר לויצא דופן. הואיל וא"ל נמי כתנך מעת לעת (שם). דומיא דהנך. כלומר אמ"נ דבתנך דיוצא דופן הוי נמי מעת לעת, מיהו אלו שבתנן ושבתנא דתמניתין לא אירי בהן כלל הכא דומיא דקבדים יפרי חומה יוצנר עברי קחמי דכתיב, הלכך ערכין נמי כתיבן, אבל שנת עשרים לבעין שעברה לא מתיבי בתורייתא אלא הלכתא היא (שם). ע"כ

שייך לעמוד הקודם

שבזכר ושבנקבה מיבעי ליה. ליטמא דקרא דכתיב ובערכיך (ויקרא מ) אם זכר אם נקבה ולא כתיב בן ובת אבל יוצא דופן כוליה בן ובת תניין: **ומאי שנא.** בערכין דנקבה כי מזקנא יותר על ששים קיימא אתילתא דערך ילדה שלשים שקל וערך זקנה עשרה שקלים: **ומאי שנא זכר.** דכי עבר על ששים לא קאי אתילתא דצריך ערך זקן טפי מתילתא דערך ילד דלגד ממשים שקלים וחזן ט"ו שקלים: **פחמא.** שבר שאינו אלא למשא. ל"א פחמא גרסינן לשון ערוס וערייה דמתרגמינן לערוס פחמי כתרגום של נביאים (יחזקאל טו): **סימא.** מטמון. שיכולה לטרוח ולעשות מלאכה בזקנותה:

הדרן עלך השג יד

האומר משקלי עלי. ירמטיא. שם האשה: **משקל ידי עלי.** היאך הוא שוקל [ז] אם רולה מכניה ואם רולה מיקל: **ממלא תכיס מים ומכניסה.** לתוכו: **עד מרפיקו.** אצל שקורין אייל"א וכשמכניסה יוצאין המים וכשמוציאה נמלאת תמיכה: **ושוקל כשר חמור.** שמשקל כשר חמור כמשקל כשר אדם ויהיו כאותו כשר גדיין ועצמות לפי מה שים ביד לפי שאין משקל עצמות וגידים שוה למשקל כשר ונותן לתוכה עד שתתמלא ההשאה אינה נפח כשיעור ידו [ח] וכפי אותו משקל יתן [ט]: **גמ'** [י] **נפשיה בכל דסו.** כל מה שהוא רולה לשקול יקשול: **בכופרא.** זפת: **שמכי.** בגליס: [יא] **באתרא דתקלי כופרא.** שמוכרים זפת במשקל: **שדי ברי אלפא.** כלרך המוכרין: **בטיל ליה משקל.** ונמלא שאין נמכרין במשקל: **מעשה לסתור.** קתני ריש אם כסף כסף כ' ואוקימנא דקאתא לאשמועינן דאי לא [יב] פרש פטר נפשיה בכל דהו והדר תני בתמה של ירמטיא שאמרה משקל כתי פתם עלי ושקלתה בזהב: **קומתי.** משמע כקומתו ונתן שרביט עב שלא יוכל לכופפו אם פירש כסף כסף ואם זהב זהב: **מלא קומתי.** לא נתכוין אלא למדת גובה קומתו ולא לעוביי (יג): רב יהודה דאמר כר' עקיבא: **ולא אם הבור.** המוכר את הבית לא מכר את הבור שבה או את הדות. בור בחפירה בלא בנין כתלים ודות בנגרין [יד]: **וצריך.** מוכר ליקח לו דרך מן הלוקח לילך בה לאותו בור ולא שייר [טו] דבגירא מכר לו ולא שייר [יז] דבגירא שאין צריך ליקח לו דרך. אלמא כיון דלא צריך לפרושי דהא משמעא נמי אין בור ודות בכלל הבית ופירש ודאי לטפויי מילתא קאמר ולהודיעו שמשייר לעצמו הכא נמי כיון דקומתי משמע נמי גובה קומתי וקאמר מלא [יח] (ד) אלמא לטפויי מילתא אתא ולהודיע שאין דעתו אלא למדת הגובה: **עומדי.** עלי מי הוי משמע שרביט קומתו או לא: רחבו

לערכין. ר"י דילפינן ליה מבן חדש דכי היכי דאינו נערך בן חדש אלא אם כן יש לו חדש אלא שאין נערך בן חדש העולה הכי נמי לכל יד] שאר בן חמש ובן עשרים:

הדרן עלך השג יד

האומר משקלי עלי: **מרפיקו.** פי' רש"י אצל שקורין אשיל"א בלע"ז ולא נראה שהרי בגרייתא בגמרא תני עד האצל ואי אפשר שהוא אשיל"א דאיתא בפרק ב' דזבחים (דף יח:) ולא יתגרו ביזב אלא היו חוגרים במקום זעיה לא למעה ממתניהם ולא למעלה מאצילייהם (ולא תחת אצילי) [אלא כנגד אצילי] ידיהם ואי אמרת דהוא אשיל"א אדרבה אם הוא שקורין קוד"א ובמנחות (דף לו. ופס) ובזבחים (דף יט.) האלכסי[ו]:

דבתר משקלי שדו תרי תלתא. וא"ת בכל מקום נמי היו [יט] מעריכין יותר מן המשקל כדמוכח בנבא בתרא דפרק המוכר את הספינה (דף פח:) והיכי ס"ד דבטלה תורת משקל וי"ל [כ] דהכי פירוש דהכא בתרא דשקלי שדו תרי תילתא יותר מן הכרע הלכך אלא דעתך דבטלה כיון שנותן יותר מכדין: **הוא** דאמר רב' עקיבא בר'. תימה [כא] בריש מאן מניה לא רבי עקיבא ולא רבנן דעד כאן לא פליגי אלא דמ"ס מוכר בעין יפה מוכר ומר סבר מוכר בעין רעה מוכר ושייר הדרך לעצמו ואינו צריך לרבנן היתור לשון אבל היכא שהיתור צריך לעולם מודו רבנן דמהני וא"כ בריש מאן דתרמייה: **איבעיא** להו עומדי מהו. יש לפרש כל הבעיות כאם תמצא לומר והכי פי' עומדי מהו מי אמרינן שרואה לומר שיתן שרביט שיכול לעמוד בעינן ואע"פ שנכפף רחבי מהו אם תמצא לומר (דעמוד) [בעמדו נותן] שרביט [שנכפף] ברחבו מהו מי בעינן ברחבו ממש דרחבו אינו יכול לכפוף כשכופף קומתו אינו כופף רחבו הכי נמי משמע שרביט אלא כפיפה או דאמרה רואה לומר שרביט אריך ברחבו ואף על פי שנכפף ואמ"ל ברחבו נותן שרביט כפוף [כא] ישיבתי מהו מי אמרינן שר"ל אלא (הפיכה) [כפיפה] כלומר כמו שאני יוסב מראשי ועד רגלי או דאמרת שרביט כפוף משמע שהרי כשהוא יוסב הוא כפוף ואם תמצא לומר דישיבתו משמע שרביט כפוף מפני שהוא כפוף ויוסב עוביו מהו מי אמרינן ר"ל אלא כפיפה [כב] (אלא) עב כעובי קומתו שהרי עוביו אינו כפוף אי דאמרת שרביט גדול כמולא עוביו קאמר ואף על פי שהוא כפוף ואם תמצא לומר דבעוביו משמע בכפיפה הקיפו מהו מי אמרינן שר"ל שרביט [כג] עד שמקיף כל גופו ועב כל כך שאינו יכול לחזור מכפיפתו אי דאמרת דבר שמקיפו קאמר ואפילו כל דהו ורביעי אלמן פירש על ישיבתו מי אמרינן שר"ל מראשו ועד מקום ישיבתו קאמר שהוא אני גופו אי דאמרת דבר שמקיפו קאמר כמו שהוא יוסב מראשו ועד רגליו וי"מ ישיבתי מהו מי אמרינן שר"ל שיתן השרביט שיחזיק קומת ישיבתו ולא כמולא קומת עמידתו אי דאמרת שרביט שמחזיק מקום ישיבתו קאמר: ושוקל

עין משפט נר מצוה

א א ב ג מי' פ"ב מהל' ערכין הל"ז:
ב ד מי' שם הלכה ו:
ג ה מי' פכ"ד מהל' מכירה הל' טו וש"ס ופכ"ה שם הל"י ממע עשין סב טוש"ע א"ח מ' ריד סמי' ג כ:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ושוקל וכו' יתן הפ"ד ואח"כ מ"ה פטר נפשיה וכו' ואח"כ ל"ל ד"ה בתחתו ואח"כ ד"ה כמסקנא ואח"כ ד"ה שמכי ואח"כ ד"ה אמר: (ב) ר"ה מלא וכו' לעוביי הפ"ד ואח"כ מ"ה הוא רב יהודה: (ג) ר"ה ולרך וכו' ולא שייר לו דרך פש"ל מוכר: (ד) ר"ה נומן וכו' ויקחמר מלא לעוביי כל"ל ותיבת אלמא נמחק:

רבינו גרשום

כתיבי בתורה בפירוש: אי ס"ד. משום דכתיבה קא מיבעי לערכין: שבזכר ושבנקבה [מיבעי ליה]. כדכתיב באורייתא והיה [ערכך] הזכר יאם נקבה היא אלא ש"מ לפרקא דיוצא דופן קא מיירי: [קיימא תילתא. דכתיב מבן עשרים שנה עד בן ששים שנה ואם נקבה היא והיה ערכך שלשים שקל וכתיב בבת ס' שנה ומעלה לנקבה עשרת שקלים דהיינו תילתא: זכר לא קאי אתילתא. דכתיב מבן עשרים שנה עד בן ששים חמשים שקל ואילו בבן ששים שנה ומעלה כתיב חמשה עשר שקל דהיינו בציר מתילתא]: פאתא בכיתא. מוקש: סימא בכיתא. מטמון שמטמרת כל מה שיש בבית: הדרן עלך השג יד **האומר** משקלי עלי. לתת להקדש: אם כסף. נדר נותן כסף משקלו: עד מרפיקו. עד בית שחוי שהוא הכתף וכמה שמכניס ידו לחבית יוצאין המים: השוקל. ונוטל בשר חמור וגידים ועצמות כנגד היד ונותן לחבית עד שתתמלא שיגביהו המים עד למעלה ואח"כ יוציא [בשר חמור לחרץ היינו משקל ידן] ולפי אותו המשקל יתן: וכי היאך אפשר לנוטין [בשר כנגד בשר]. ליתן בשר חמור כנגד בשר ועצמות כנגד עצם שבזרוע. שמא ורחע העצם יותר מזה העצם רשוקל יותר: אלא שמין את הדר. אומדין את היד כמה היא ראויה לשקול בלא משקל: אפי' בכל דהו. כלומר באיזה דבר שירצה שרגילין בני אדם לשוקלו: [כופרא. זפת]: רכיל. מוכר: [שמכי. בגליס]: שדו תרי תלתא. לריתחר לגירומין: קמ"ל. דלא בטיל ופטר נפשיה בהו: [מעשה לסתור. ריש אמרת הא משקלי עלי סתם פטר נפשיה בכל דהוא והשתא אמרת דנתנה משקלה זהב: כי אמרה סתם לפי כבודו [אמרינן] ליה. אם הוא עשיר [אמרינן] [אמרינן] ליה לחפוי שבמשקלות: קומתי עלי. כלומר לתת שיעור קומתי של כסף או של זהב להקדש: נותן שרביט של כסף עב שאינו נכפף מצעמו הואיל ואמר קומתו כלומר דבר שיכול לקיים מצעמו שאינו נכפף: מלא קומתי [עלי נותן שרביט העיכפף]. כלומר כיון דאמר מלא קומתי בלבד שיהא ארוך כמותי קאמר אפי' רקה: [הוא דאמר רב' עקיבא. רב יהודה: לא את הבור ולא את הדות. לענין מכירה תנן בבבא בתרא. לא מכר לו את הבור ולא את הדות] אע"פ שכתב לו עומקו ורוחבו. של חצר ריש לומר שהללו בעיקרה הן: [וצריך ליקח לו דרך. מוכר מלוקח שילך בה לבורו דמוכר בעין יפה מוכר ולא שייר לעצמו דרך: וחכ"א אינו צריך. ליקח לו דרך דמוכר בעין רעה מוכר ושייר לעצמו דרך]: ומודה ר' עקיבא בזמן שאמר לו [מוכר ללוקח] כל הבית אני מוכר לך (וחוץ מבור ודות. זה שאינו צריך ליקח לו דרך) מה טעם הואיל ולא היה צריך לומר חוץ מזה ואמר לך אמר לשייר לו דרך: אף כאן. כלומר הואיל ואינו צ"ל אלא קומתו עלי ואמר מלא קומתי לפחות קאמר: לטפויי מילתא קאמר. כלומר לך הוסיף ברבורו. ואיכא דאמרי איסא קומתי עלי נותן שרביט הנכפף מלא קומתי עלי נותן שרביט שאינו נכפף כל לישנא (בתרא) [יתירא] לטפויי מלתא אתא: עומדי מהו. אמר עומדי עלי [מהו] יש בלשון הזה לשון נדרים או לא:

שיטה מקובצת

ג) מיזקנא ושתתא קימני: ד) פאתא ס"א מדיא. ו) ומשקלי גליון צריך לדקדק באיזה עת שקלו אותו כי הדבר ידוע שאדם כבר יותר בכבר קודם אכילה מאחר אכילי ומסתברא הכל כשעת הנדר. הרא"ש: ז) ושקלה ונתנה משקלה: ח) ושוקל בשר חמור אוה. מ' נמחק: ט) כבדורי אמרינן ליה ומעשה: י) עומדי מהו דר"י מי הוי כאילו אמר [מלא] קומתי ואינו צריך אלא שרביט הנכפף א"ר שרביט שיכול לעמוד ובן שאינו נכפף: יא) הקיפו מהו מי אמרינן שרביט עבה לאחר כפוף ואינו יכול לחזור מכפיפתו א"ר ראינו שאינו נכפף: יב) חיטה מהו מי אמרינן שרביט עבה לאחר כפוף כהקיפו ואינו יכול לחזור מכפיפתו א"ר ראיתי לחביא רק שרביט שיכול להקיפו ולחזור מכפיפתו. וכן פי' עביו. ישיבתו מהו מי אמרינן שרביט כנגד קומתו כשהוא יושב קאמ' א"ר כמלא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com